

Operačný program
**Efektívna
verejná správa**

Európska únia
Európsky sociálny fond

METODICKÝ MATERIÁL PRE DOPRAVCOV ZAMERANÝ NA PREPRAVU OSÔB SO ZRAKOVÝM POSTIHNUTÍM

(P0178 – ZREALIZOVANÉ KONCEPČNÉ, ANALYTICKÉ A METODICKÉ
MATERIÁLY)

Tento projekt je podporený z Európskeho sociálneho fondu.

Autori:

Mgr. Katarína Kubišová

Mgr. Ľubica Radimská

Jarmila Virágová

Ing. Hana Jasenovcová

Výcviková škola pre vodiace a asistenčné psy, Sekulská 672/1, 841 04 Bratislava

Publikácia vznikla v rámci projektu **Tvorba a optimalizácia lepšej verejnej politiky v záujme odstraňovania bariér spoločenského začlenenia zrakovo postihnutých**, kód ITMS2014+ projektu: **314011L721**

Obsah

1. Úvod	4
2. Východiskový stav súvisiaci s prepravou osôb s ťažkým zrakovým postihnutím v sprievode vodiaceho psa	5
2.1. Vnímanie problematiky prepravy, osobami s ťažkým zrakovým postihnutím v sprievode vodiaceho psa	5
2.2. Informovanosť jednotlivých prepravcov o problematike osôb s ťažkým zrakovým postihnutím v súvislosti s ich prepravou	8
3. Interné predpisy vybraných prepravcov a ich aplikovaná prax.....	8
3.1. Znenie usmernení vo vybraných prepravných poriadkoch v témach súvisiacich s prepravou osôb s ŤZP v sprievode vodiaceho psa	8
3.2. Informovanosť pracovníkov realizujúcich prepravu osôb s ŤZP.....	17
3.3. Prístup k informáciám pre osoby s ŤZP	18
4. Metodická príručka pre dopravcov	18
4.1.Odôvodnenie navrhovaných zmien	19
4.2 Odporúčania jednotlivých riešení.....	22
5. Záver.....	26

1. Úvod

Súčasťou populácie každého štátu vo svete sú ľudia s ťažkým zdravotným postihnutím (ďalej len ŤZP).

Každý typ zdravotného postihnutia, má isté špecifiká, ktorým je potrebné, v každej demokratickej spoločnosti, prispôbiť faktory, ktoré ovplyvňujú prístup danej komunity ľudí k bývaniu, pracovným príležitostiam, vzdelávaniu, poskytovaniu služieb a prístupnosti informácií tak, aby bolo uplatnené právo rovnakého zaobchádzania.

Demokracia v Slovenskej republike (ďalej len SR), prechádzala postupným vývinom, pričom kľúčovým v oblasti rovnakého zaobchádzania, bolo ratifikovanie medzinárodnej zmluvy „Dohovor o právach osôb so zdravotným postihnutím“ (ďalej len Dohovor), ktorý je prvou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach, ratifikovanou EÚ a ktorú podpísalo aj všetkých 28 členských štátov EÚ a ratifikovalo 27 členských štátov.

Dohovor explicitne zakazuje akúkoľvek diskrimináciu ľudí so zdravotným postihnutím a zároveň im zaručuje právo na rovnaké zaobchádzanie ako s akoukoľvek inou osobou v porovnateľnej situácii. Uvedomujeme si, že implementácia Dohovoru do praxe je postupný a možno niekedy zložitý proces, ale sme presvedčení o tom, že práve proces implementácie rovnakého zaobchádzania s osobami so zdravotným postihnutím do každej sféry je dôležitý pre dosiahnutie uspokojivého stupňa demokracie.

V súvislosti s uvedeným je potrebné uviesť časť z Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím:

Článok 9

Prístupnosť 1.

S cieľom umožniť osobám so zdravotným postihnutím, aby mohli žiť nezávislým spôsobom života a plne sa podieľať na všetkých aspektoch života, zmluvné strany prijímú príslušné opatrenia, ktoré zabezpečia osobám so zdravotným postihnutím na rovnakom základe s ostatnými prístup k fyzickému prostrediu, k doprave, k informáciám a komunikácii vrátane informačných a komunikačných technológií a systémov ako aj k ďalším prostriedkom a službám dostupným alebo poskytovaným verejnosti, a to tak v mestských ako aj vo vidieckych oblastiach. Tieto opatrenia, ktoré budú zahŕňať identifikáciu a odstraňovanie prekážok a bariér brániacich prístupnosti, budú sa vzťahovať okrem iného na a) budovy, cesty, dopravné a iné vnútorné a vonkajšie zariadenia vrátane škôl, obytných budov, zdravotníckych zariadení a pracovísk; b) informačné, komunikačné a iné služby vrátane elektronických a pohotovostných služieb.¹

Verejná doprava v súvislosti s osobami s ťažkým zrakovým postihnutím je jednou z oblastí, ktorej je potrebné venovať zvýšenú pozornosť, z dôvodu veľmi obmedzených možností prepravy ľudí s uvedeným typom ŤZP. Ľudia so zrakovým postihnutím nemajú možnosť riadiť akékoľvek motorové alebo nemotorové vozidlo určené na osobnú prepravu a verejná doprava sa tak stáva dominantnou možnosťou prepravy. Výcviková škola pre vodiace a asistenčné psy (ďalej len VŠVAP) je organizácia,

¹ <https://www.noveaspi.sk/products/lawText/1/71376/1/2>

ktorá sa okrem iných aktivít, zameriava na výcvik vodiacich a asistenčných psov a ako poskytovateľ psov je VŠVAP zároveň aj realizátorom zácviu budúceho majiteľa so psom.²

V procese zácviu budúceho majiteľa so psom je okrem inštrukcií o starostlivosti o psa, komunikácie so psom, spolupráce so psom, zahrnuté aj absolvovanie všetkých bežných aktivít, ktoré sú súčasťou života budúceho majiteľa psa. Veľká väčšina osôb so zrakovým postihnutím, ktoré používajú vodiaceho psa, využívajú aj verejnú hromadnú dopravu či už pravidelne alebo sporadicky a iba vo výnimočných prípadoch sa stáva, že budúci majiteľ vodiaceho psa nevyužíva v žiadnej miere možnosti prepravy verejnou dopravou. Z toho dôvodu realizujú inštruktori VŠVAP pri zácviu ale aj počas nasledujúceho obdobia pracujúcej dvojice nevidiaci a vodiaci pes, nácviky používaných typov dopravy podľa požiadavky majiteľa psa. Práve pri nácvikoch používania verejnej dopravy v rámci celej SR, prichádza opakovane k zisteniam nedostatočnej regulácie pravidiel a najmä ich rôznorodosti. VŠVAP ako tréningové centrum pre výcvik vodiacich psov, taktiež realizuje v rámci výcviku tréningové hodiny v rôznych typoch dopravy a nedostatočnú reguláciu pravidiel a ich rôznorodosť zaznamenáva aj z tohto pohľadu, prostredníctvom skúseností trénerov psov.

2. Východiskový stav súvisiaci s prepravou osôb s ťažkým zrakovým postihnutím v sprievode vodiaceho psa

Súčasnú situáciu, v súvislosti s pravidlami jednotlivých prepravcov pri preprave osôb so zrakovým postihnutím v sprievode vodiaceho psa, je možné charakterizovať ako nepriaznivú. Na Slovensku operuje mnoho prepravcov s rôznymi podmienkami prepravy. Nejednotné podmienky komplikujú ľuďom so zrakovým postihnutím realizáciu prepravy a je pre nich nevyhnutné získať prehľad v rozdieloch v podmienkach prepravy, napríklad v súvislosti s cenou cestovného lístka či dostupnosti miesta, vyhradeným na sedenie pre osoby so zdravotným postihnutím, z dôvodu jeho umiestnenia. Situáciu komplikuje taktiež množstvo veľmi rozdielnych vozidiel určených na prepravu pri jednotlivých typoch pozemnej dopravy v SR, v rámci ktorej je využívaná doprava autobusová, električková a trolejbusová, v súvislosti s umiestňovaním označovačov cestovných lístkov vo vozidlách. Vlaková doprava je rovnako rôznorodá v podmienkach prepravy a taktiež je potrebné venovať jej náležitú pozornosť.

2.1. Vnímanie problematiky prepravy, osobami s ťažkým zrakovým postihnutím v sprievode vodiaceho psa

Informácie o vnímaní problematiky pri preprave, osobami so zrakovým postihnutím v sprievode vodiaceho psa, boli zhromažďované z ich interpretácií a nimi zaslaných písomných podnetov o vzniknutých problémoch či konfrontáciách v súvislosti s prepravou.

Z pohľadu osôb so zrakovým postihnutím, ktoré pravidelne či nepravidelne využívajú niektorý z typov verejnej dopravy v sprievode vodiaceho psa boli definované nasledovné problémy:

² "zácviu s kompenzačnou pomôckou" je proces, počas ktorého osoba s ŤZP získava zručnosti, potrebné na prácu s kompenzačnou pomôckou.

Nevhodné (alebo chýbajúce) umiestnenie označníka zastávky. Informácia sa týka predovšetkým autobusovej dopravy, kde v mnohých prípadoch diaľkových alebo prímestských liniek absentuje označník zastávky, alebo je umiestnený na nevhodnom a pre nevidiacu osobu s vodiacim psom na neprístupnom mieste. Taktiež umiestnenia niektorých autobusových zastávok či združených zastávok MHD sú umiestnené na inom mieste, ako je to, kde vodič vozidla MHD reálne zastavuje.

Neakceptovanie povinnosti vodiča, zastaviť opätovne pri označníku zastávky v prípade ak pri ňom stojí osoba s bielou palicou alebo vodiacim psom. Do roku 2015 bol uvedený problém veľmi výrazný a každodenne realizované tréningy s vodiacimi psami, a teda aj potreba ich tréningov pri preprave priniesli veľmi negatívne skúsenosti. Iba veľmi empatickí vodiči, oznámili číslo svojho vozidla (vodiči nemajú povinnosť oznámiť číslo vozidla) a v prípade potreby, usmernením ostatných cestujúcich, uľahčili nevidiacej osobe s vodiacim psom nástup do vozidla. V mnohých prípadoch však vodič, ktorý je druhý, prípadne tretí či ďalší v poradí za prvým vozidlom, nezastaví svoje vozidlo opakovane pri označníku, čím znemožní nevidiacemu cestujúcemu s vodiacim psom, nástup. Takéto konanie je v rozpore s internými pokynmi prepravcov, ale napriek tomu sa deje opakovane a je potrebná bezpodmienečná náprava. Je potrebné si v uvedenej súvislosti uvedomiť obmedzené možnosti osôb so zrakovým postihnutím, zvoliť si pri takýchto situáciách inú, náhradnú alternatívu, ako napríklad inú zastávku, iný typ dopravy a podobne. Ľudia so zrakovým postihnutím sa nedokážu pohybovať v prostredí, ktoré nie je pre nich absolútne „známym“, a preto akékoľvek vybočenie z ich známych trás nie je pre nich možné.

Používanie tlačidiel na otváranie dverí v prípade prepravy vo vozidlách MHD. Používanie vonkajších tlačidiel na otváranie dverí jednotlivých vozidiel je určite praktickým riešením pre cestujúcich, samozrejme s výnimkou cestujúcich so zrakovým postihnutím, ktorí nie sú schopní bez zraku, tlačidlo lokalizovať. V prípade nevhodnosti vodiča tak dvere zostávajú zatvorené a preprava osobe so zrakovým postihnutím je znemožnená.

Sťažené nastupovanie s vodiacim psom v dôsledku uzatvorenia polovice vstupného priestoru predných dverí v prípade niektorých typov autobusov. Niektoré vozidlá v rámci autobusovej dopravy sú vybavené predelením nástupnej plochy v rámci predných dverí. Vodičovi to poskytuje väčší odstup od cestujúcich a tým nepochybne aj vyšší komfort. Pre nevidiacu osobu s vodiacim psom to predstavuje veľký problém, pretože nie je možné so psom nastúpiť štandardne.

Umiestnenie a dostupnosť vyhradených miest pri rôznych typoch dopravných prostriedkov. Umiestnenie sedadiel vo vozidlách verejnej dopravy nepredstavuje pre vidiace osoby žiadnu prekážku. V prípade akejkoľvek zmeny v usporiadaní sedadiel, ju vidiace osoby zaregistrujú a v prípade prekážky sú schopné situáciu vyriešiť. Pri nevidiacich osobách je situácia iná s prihliadnutím na absenciu zrakovej kontroly. Štandardným riešením býva označenie prvých sedadiel za vodičom ako vyhradených pre osoby s ŤZP. Takéto riešenie je najbližšie k nástupnej ploche, a teda dostupné a vyhovujúce aj pre osoby so zrakovým postihnutím v sprievode vodiaceho psa. Problémové sú, ale sedadlá vyhradené pre osoby s ŤZP, ktoré sú umiestnené mimo nástupnej zóny, prípadne sú umiestnené ako dve dvojsedadlá oproti sebe. V prípade takéhoto riešenia umiestnenia sedadiel, je pre osobu s vodiacim psom dostupnosť diskutabilná, a to najmä v prípade prítomnosti iných, oprávnených sediacich používateľov takto označených sedadiel. Priestor medzi oproti sebe umiestnenými sedadlami nie je v žiadnom prípade dimenzovaný na prítomnosť vodiaceho alebo inak špeciálne vycvičeného psa, ktorý slúži ako kompenzačná pomôcka.

Realizácia povinného označenia cestovného lístka pre osobu so zrakovým postihnutím v sprievode vodiaceho psa. Povinnosť označovanie cestovných lístkov pre osoby so zrakovým postihnutím považujú osoby so zrakovým postihnutím, ktoré sa s takou situáciou stretli v praxi, za nevykonateľnú.

Prepravné poriadky k označovaniu cestovných lístkov uvádzajú, že cestujúci je povinný označiť si cestovný lístok správne. Nevidiaci človek takúto možnosť, ale nemá, cestovné lístky nie sú reliéfne a nemajú žiadnu inú identifikáciu strany cestovného lístka a smeru, určeného na zavedenie do označovača lístkov. Možnosť nákupu cestovného lístka cez mobilný telefón je drahšou alternatívou, čo práve pri osobách s ŤZP nie je vhodným riešením vzhľadom na ich obmedzené možnosti uplatnenia na trhu práce a s tým súvisiacim zabezpečením finančných prostriedkov.³

Umiestnenie označovačov cestovných lístkov vo vozidlách MHD

Metodika umiestňovania označovačov cestovných lístkov v rôznych vozidlách verejnej dopravy je nejednotná a sťažuje, najmä úplne nevidiacim osobám, ich lokalizáciu. Hľadanie označovača aj v rámci vymedzenej plochy vo vozni, je možné výhradne hmatom. Je potrebné dodať, že v tomto prípade sa jedná o nevidiaceho so psom a bielou paličkou, určenou na detekovanie priestoru, pričom rukoväť, ktorá slúži na vodenie, drží majiteľ v ľavej ruke a paličku v pravej. Paličku je možné pred nástupom zložiť a odložiť, čo ale znemožňuje nastupujúcemu nevidiacemu detekciu priestoru. Taktiež je potrebné zdôrazniť, že pohyb v interiéri pohybujúceho sa vozidla je pre nevidiacu osobu veľmi ťažké a stresujúce. Predpokladom pre zachovanie rovnováhy v pokoji a pri aktívnej činnosti, správnej orientácie v priestore a zrakovej stability obrazu okolitého prostredia je, okrem iného, bezchybne fungujúci zložitý systém receptorov. Práve zrakový systém umožňuje trojrozmerný obraz vonkajšieho prostredia, a tak upresňuje informácie z aparátu rovnováhy. Ak je vnímanie okolitého priestoru zrakom obmedzené, tak vzniká závratovosť z nedostatku zrakovej informácie. Práve tieto dôsledky pociťujú v najväčšej miere úplne nevidiace osoby v prípade nutnosti pohybu v interiéri idúceho vozidla, za účelom lokalizácie označovača cestovných lístkov.

Rozdielne ceny cestovných lístkov pre vodiaceho psa pri rôznych typoch verejnej dopravy aj pri rôznych prepravcoch. V SK je v mnohých témach zavedená samoregulácia cien a túto úpravu je potrebné akceptovať. Na druhej strane je dôležité, v súvislosti so zrakovým postihnutím, nezabúdať na podmienky osôb a ich spôsob realizácie akejkoľvek činnosti. Rozoznať a spočítať bankovky či mince pri nastupovaní, keď nie je známa jednotná suma je problémové.

Nevhodné označenie vodiaceho psa na cestovnom lístku v prípade diaľkových liniek. V tejto oblasti evidujeme dve oblasti pripomienok od ľudí so zrakovým postihnutím, ktorí sú používateľmi vodiacich psov. Prvou je nesúlad medzi nerovnakými cenami cestovných lístkov medzi kompenzačnými pomôckami. Preprava kompenzačnej pomôcky v podobe mechanického vozíka pre osoby s telesným postihnutím je zdarma, oproti tomu je pre kompenzačnú pomôcku vodiaci pes, potrebné zakúpiť cestovný lístok. Druhou je definícia prepravovanej kompenzačnej pomôcky. Z praxe vyplýva, že vodiaci pes, ktorý je kompenzačnou pomôckou, je v rámci prepravy na cestovnom lístku definovaný ako bicykel, kočík, dieťa, batožina. Pri súčasných možnostiach by nemalo byť problémom kategorizáciu upraviť, ale najmä zjednotiť.

³ <https://imhd.sk/ba/doc/sk/13424/Ak-ste-si-nespravne-oznacili-listok-musite-si-oznacit-novy?dfpi=20>

Osoby so zrakovým postihnutím, majú okrem iných dôsledkov straty alebo poškodenia zraku, sťaženú komunikáciu so sociálnym okolím aj elektronickým prostredím. Získavanie informácií je náročnejšie, ako pri ľuďoch so zrakovou kontrolou. Jasné a najmä jednotné pravidlá by vniesli do problematiky prepravy prehľad a odbúrali by neustálu potrebu preverovania informácií o podmienkach prepravy u rôznych prepravcov.

2.2. Informovanosť jednotlivých prepravcov o problematike osôb s ťažkým zrakovým postihnutím v súvislosti s ich prepravou

Manažment prepravných spoločností pozemných a traťových, okrem spoločností taxi služieb, je podľa nášho prieskumu dostatočne oboznámený s platnými legislatívnymi predpismi a podľa osobných skúseností pracovníkov VŠVAP je zo strany prepravcov, vôľa existujúce problémy riešiť. Doplnujúce informácie pre manažment jednotlivých prepravných spoločností o problematike ľudí so zrakovým postihnutím by bol v každom prípade prínosom, a to najmä v súvislosti s prípravou obsahovej náplne školení pre nových vodičov či ich pravidelnom preškolení.

3. Interné predpisy vybraných prepravcov a ich aplikovaná prax

Ambíciou tejto publikácie, je definovať najvypuklejšie problémy s ktorými sa stretávajú osoby so zrakovým postihnutím v sprievode vodiaceho psa. V prípade existujúcich interných predpisov jednotlivých prepravcov, ktoré svojim obsahom nezodpovedajú vyhovujúcim riešeniam vo vzťahu k osobám so zrakovým postihnutím, poskytne VŠVAP návrh na zmenu s analýzou pozitívneho dopadu pri ich implementácii.

3.1. Znenie usmernení vo vybraných prepravných poriadkoch v témach súvisiacich s prepravou osôb s ŤZP v sprievode vodiaceho psa

Pri porovnaní znenia častí prepravných poriadkov sme sa zamerali na vybrané témy, ktoré sa priamo týkajú problémových oblastí v rámci prepravy osôb so zrakovým postihnutím v sprievode vodiaceho psa.

A. VODIACI PES MÁ/NEMÁ POVINNOSŤ MAŤ V DOPRAVNÝCH PROSTRIEDKOCH NASADENÝ NÁHUBOK, DEFINOVANÝ STATUS VODIACEHO PSA

Prepravný poriadok ČESMAD

Článok 12 Preprava batožiny

Ods. (10) Bez schránky je možné prepravovať psa, ktorý má bezpečný náhubok a drží sa na krátkej vôdzke. V jednom autobuse sa smie prepravovať najviac jeden pes bez schránky. V čase dopravnej špičky alebo v prípade zaplnenia miest na sedenie môže byť preprava psa bez schránky odmietnutá.

Ustanovenie tohto odseku s výnimkou prvej vety sa nevzťahuje na psov sprevádzajúcich zdravotne postihnuté osoby. ⁴

Komentár k ustanoveniu:

Z uvedeného vyplýva, že prvá veta tohto ustanovenia zostáva v platnosti, vzťahuje sa aj na psov so špeciálnym výcvikom a nie sú v zmysle tohto nariadenia oslobodení od povinnosti nasadenia náhubku, čo je v rozpore s ustanovením o oslobodení od povinnosti náhubku pre psov so špeciálnym výcvikom, pri výkone práce, na ktorú boli vycvičení ⁵

Prepravný poriadok IDS BK

Čl. A.9 preprava živých zvierat

A.9.2. Bez schránky možno vziať do vozidla psa, ktorý má bezpečný náhubok a drží sa na krátkom vodidle. V jednom vozidle sa smie prepravovať spravidla najviac jeden pes bez schránky, resp. dva psy pokiaľ sa prepravujú s jedným cestujúcim.

A.9.3 Mimo železničnej dopravy môže cestujúci so psom bez schránky nastúpiť a prepravovať sa len s vedomím vodiča. Požiadavku na nástup dáva cestujúci zdvihnutím ruky alebo ústne. Súhlas s nástupom prejaví vodič posunkom alebo ústne, pričom vodič má možnosť odmietnuť prepravu psa bez schránky v prípade, ak prevádzkové podmienky vo vozidle túto prepravu neumožňujú.

A.9.4. Ustanovenie bodu A.9.2 PP IDS BK sa nevzťahuje na psa so špeciálnym výcvikom, ktorý je označený (už citované v bode 4).⁶

Komentár k ustanoveniu:

Z uvedeného vyplýva, že v zmysle článku A 9.3 zostáva uvedené v platnosti aj v súvislosti s prepravou vodiaceho psa a nastúpiť možno len so súhlasom vodiča, ktorý prejaví svoj súhlas s nástupom ústne alebo rukou. Osoba so zrakovým postihnutím má v zmysle Dohovoru, právo realizovať prepravu aj bez súhlasu vodiča. Osoba so zrakovým postihnutím nemá možnosť zrakovej kontroly a z tohto dôvodu by prejavený súhlas rukou nezaznamenala.

B. VODIACI PES MÁ/NEMÁ VO VEREJNÝCH DOPRAVNÝCH PROSTRIEDKOCH EXPLICITNE VYHRADENÉ MIESTO

Prepravný poriadok ČESMAD

Článok 9 Osobitné práva a povinnosti vybranej skupiny cestujúcich

(1) Cestujúci so zdravotným postihnutím a cestujúci so zníženou pohyblivosťou majú právo na vyhradené miesto v autobuse Dopravcu. Dopravca je povinný v každom vozidle vyhradiť a zreteľne označiť dve miesta na sedenie, vrátane miesta pre vodiaceho psa. Ak pre tieto osoby je treba ďalšie miesto na sedenie, je vodič oprávnený požiadať cestujúceho, ktorému osobitné práva neprislúchajú, aby uvoľnil aj iné miesto na sedenie.

⁴ <https://www.cesmad.sk/prepravne-poriadky>

⁵ pod čiarou Ustanovenie §4a (2)Zákona, ktorým sa upravujú niektoré podmienky_držania psov

⁶ <https://www.idsbk.sk/download/B20190914T000000823.pdf>

(2) Zdravotne postihnuté osoby, ktoré na pomoc používajú vodiaceho psa, majú právo na prepravu spolu s vodiacim psom, označeným pre tento účel postrojom bielej farby s červeným krížom alebo bezpečnostnými oranžovými pruhmi. Vodiaci pes sa prepravuje bezodplatne. Nevidiaceho cestujúceho môže sprevádzať aj dieťa po dovŕšení 10. rokov.⁷

Komentár k ustanoveniu:

Vodiaci pes je súčasťou komplexnej kategórie psov so špeciálnym výcvikom a pri tvorbe predpisov je potrebné vychádzať z tejto skutočnosti⁸

Prepravný poriadok ARRIVA

Čl. IX. Osobitné práva a povinnosti vybranej skupiny cestujúcich

9.1 Cestujúci so zdravotným postihnutím a cestujúci so zníženou pohyblivosťou majú právo na vyhradené miesto v autobuse Dopravcu. Dopravca je povinný v každom vozidle vyhradiť a zreteľne označiť dve miesta na sedenie, vrátane miesta pre vodiaceho psa. Ak pre tieto osoby je treba ďalšie miesto na sedenie, je vodič oprávnený požiadať cestujúceho, ktorému osobitné práva neprislúchajú, aby uvoľnil aj iné miesto na sedenie.

9.2 Zdravotne postihnuté osoby, ktoré na pomoc používajú vodiaceho psa, majú právo na prepravu spolu s vodiacim psom, označeným pre tento účel postrojom bielej farby s červeným krížom alebo bezpečnostnými oranžovými pruhmi. Vodiaci pes sa prepravuje bezodplatne. Nevidiaceho cestujúceho môže sprevádzať aj dieťa po dovŕšení 10. rokov.⁹

Komentár k ustanoveniu:

Vodiaci pes je súčasťou komplexnej kategórie psov so špeciálnym výcvikom a pri tvorbe predpisov je potrebné vychádzať z tejto skutočnosti.

Prepravný poriadok SAD ZVOLEN

Čl. 6 Práva cestujúceho

(4) Cestujúci so zdravotným postihnutím so psom so špeciálnym výcvikom alebo cestujúci so zníženou pohyblivosťou majú právo na vyhradené miesto

Čl. 9 Osobitné práva niektorých cestujúcich

(3) Pre osoby so zníženou pohyblivosťou je v autobuse prímestskej a diaľkovej autobusovej dopravy vyhradené sedadlo č. 4, ktoré je príslušne označené (piktogram). Osoby telesne postihnuté, spĺňajúce ostatné uvedené kritériá, majú vo vozidle vyhradené sedadlá č. 11 a 12. Týmto nie je dotknuté právo prednostného využívania týchto sedadiel osobami so zníženou pohyblivosťou, pokiaľ tieto sedadlá nie sú obsadené telesne postihnutými. Osoby zrakovo postihnuté, sprevádzané vodiacim psom majú vyhradené sedadlá č. 1 a 2.¹⁰

⁷ <https://www.cesmad.sk/prepravne-poriadky>

⁸ ustanovenie §25(1 - 4) Zákona o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia

⁹ <https://arriva.sk/liorbus/prepravne-poriadky/>

¹⁰ https://sadzv.sk/wp-content/uploads/2020/05/prepravny_poriadok_PMD.pdf

Komentár k ustanoveniu:

Vodiaci pes je súčasťou komplexnej kategórie psov so špeciálnym výcvikom a pri tvorbe predpisov je potrebné vychádzať z tejto skutočnosti.

Prepravný poriadok DPM Košice

Čl. 5 Preprava zdravotne postihnutých osôb, tehotných žien, detí, detských kočíkov, invalidných vozíkov a bicyklov

1. Pre cestujúcich s ťažkým zdravotným postihnutím, ktorým sa podľa osobitných predpisov poskytli mimoriadne výhody (držitelia preukazov ŤZP a ŤZP -S), choré osoby a tehotné ženy je dopravca povinný v každom vozidle vyhradiť a zreteľne označiť najmenej šesť miest na sedenie. Ak pre tieto osoby je potrebné ďalšie miesto na sedenie, cestujúci v ich blízkosti je povinný ponúknuť svoje miesto. Musí sa im umožniť nástup do vozidla všetkými dverami pre cestujúcich, aj so sprievodcom; všetkými dverami určenými pre cestujúcich sa umožní nástup do vozidla aj cestujúcim viditeľne s ťažkým zdravotným postihnutím.

2. Zrakovo postihnutá osoba má právo na prepravu s vodiacim psom označeným pre tento účel postrojom bielej farby s červeným krížom alebo bezpečnostnými oranžovými pruhmi.¹¹

Komentár k ustanoveniu:

Vodiaci pes je súčasťou komplexnej kategórie psov so špeciálnym výcvikom a pri tvorbe predpisov je potrebné vychádzať z tejto skutočnosti.

Prepravný poriadok SAD Humenné

Čl. A.9 Osobitné práva niektorých cestujúcich

A.9.2. Za spôsobilého sprievodcu osoby so ŤZP-S sa považuje osoba staršia ako 15 rokov. U osôb so zrakovým postihnutím môže plniť funkciu sprievodcu aj pes so špeciálnym výcvikom alebo dieťa po dovŕšení 6. roku veku.

A.9.3. Držiteľ preukazu ŤZP-S má právo na prepravu s psom so špeciálnym výcvikom.¹²

Komentár k ustanoveniu:

V ustanovení je správne zohľadnená komplexná kategória psov, ktoré plnia funkciu kompenzačnej pomôcky, s uvedením označenia „pes so špeciálnym výcvikom“.

C. PES SO ŠPECIÁLNYM VÝCVIKOM - OZNAČENIE PSA, IDENTIFIKAČNÉ ZNAKY

Prepravný poriadok DPM Bratislava, IDS BK

Článok A.9 Preprava živých zvierat

A.9.2. Bez schránky možno vziať do vozidla psa, ktorý má bezpečný náhubok a drží sa na krátkom vodidle. V jednom vozidle sa smie prepravovať spravidla najviac jeden pes bez schránky, resp. Dva psy, pokiaľ sa prepravujú s jedným cestujúcim

¹¹ <https://www.dpmk.sk/prepravne-podmienky>

¹² <https://www.sadhe.sk/dokumenty>

A.9.4. Ustanovenie bodu A.9.2. PP IDS BK sa nevzťahuje na psa so špeciálnym výcvikom, ktorý je označený:

a) pes s ukončeným špeciálnym výcvikom príslušným postrojom a známkou. Vodiaci pes má postroj, ktorého súčasťou je vodič – rúčka pripevnená na postroji. Asistenčný a signálny pes majú postroj, ktorý je prispôsobený potrebám konkrétneho človeka. Špeciálny výcvik sa na požiadanie dopravcu preukazuje „Preukazom psa so špeciálnym výcvikom „ a známkou, ktorá má zhodné číslo preukazu a označuje druh výcviku. Známkou nosí pes na viditeľnom mieste. Pes so špeciálnym výcvikom nemusí mať náhubok,

b) pes zaradený do programu „Výcvik“ postrojom bielej farby so známkou s logom a telefónnym číslom Výcvikovej školy pre vodiace a asistenčné psy (ďalej len VŠVAP). Pes zaradený do programu „Výcvik“ nemusí mať náhubok.

c) pes zaradený do programu „Výchova“ postrojom modrej farby so známkou s logom a telefónnym číslom VŠVAP ¹³

Komentár k ustanoveniu:

Ustanovenie správne definuje spôsob preverenia statusu vodiaceho, asistenčného a signálneho psa a tiež správne definuje uvedených psov ako psov so špeciálnym výcvikom“.

Prepravný poriadok ARRIVA

Čl. XI. Preprava batožiny

11.3 Príručnou batožinou je:

III. živé spoločenské zvieratá prepravované spolu s cestujúcim podľa podmienok uvedených v tomto článku

11.9 Bez schránky je možné prepravovať psa, ktorý má bezpečný náhubok a drží sa na krátkej vôdke. V jednom autobuse sa smie prepravovať najviac jeden pes bez schránky. V čase dopravnej špičky alebo v prípade zaplnenia miest na sedenie môže byť preprava psa bez schránky odmietnutá. Ustanovenie tohto odseku s výnimkou prvej vety sa nevzťahuje na psov sprevádzajúcich zdravotne postihnuté osoby.¹⁴

Komentár k ustanoveniu:

Prepravca neudáva spôsob preverenia statusu psa so špeciálnym výcvikom, čím môže dôjsť k zneužitiu výhod, poskytovaných psom so špeciálnym výcvikom.

Prepravný poriadok SAD ZVOLEN

Čl. 13 Preprava batožiny cestujúceho

(11) Bez schránky je možné prepravovať psa, ktorý má bezpečný náhubok a drží sa na krátkej vôdke. V jednom autobuse sa smie prepravovať najviac jeden pes bez schránky. V čase dopravnej špičky alebo v prípade zaplnenia miest na sedenie môže byť preprava psa bez schránky odmietnutá.

¹³ <https://www.idsbk.sk/download/B20190914T000000823.pdf>

¹⁴ <https://arriva.sk/liorbus/prepravne-poriadky/>

Ustanovenie tohto odseku s výnimkou prvej vety sa nevzťahuje na psov sprevádzajúcich zdravotne postihnuté osoby.¹⁵

Komentár k ustanoveniu:

Prepravca neudáva spôsob preverenia statusu psa so špeciálnym výcvikom, čím môže dôjsť k zneužitiu výhod, poskytovaných psom so špeciálnym výcvikom.

Prepravný poriadok DPM Košice

Čl. 6 Rozsah prepravy batožín a zvierat a pravidiel nakladania s nájdenými vecami

5. Preprava zvierat

a) Cestujúci môže vziať so sebou do vozidla ako batožinu drobné domáce a iné malé zvieratá, pokiaľ tomu nebránia osobitné predpisy, ak sú uzavreté v klietkach, košoch alebo iných vhodných schránkach s nepriepustným dnom. Na prepravu schránok so zvieratami platia ustanovenia o preprave batožín.

b) Bez schránky možno vziať do vozidla len psa. Cestujúci so psom bez schránky môže nastúpiť do vozidla len s vedomím vodiča; mimo času zvýšených nárokov na prepravu môže vodič povoliť prepravu psa každej veľkosti. Pre prepravu psov bez schránok sa stanovujú tieto podmienky:

- pes má bezpečný náhubok (s výnimkou vodiaceho psa zrakovo postihnutého cestujúceho) a drží sa na krátkej vôdzke,
- nejde o špinavého, chorého a psa s agresívnym chovaním,
- v jednom vozidle sa prepravuje najviac jeden pes ¹⁶

Komentár k ustanoveniu:

Prepravca neudáva spôsob preverenia statusu psa so špeciálnym výcvikom, čím môže dôjsť k zneužitiu výhod, poskytovaných psom so špeciálnym výcvikom. V ustanovení je uvedená výnimka výhradne pre vodiaceho psa, ktorý je iba jedným v skupine psov, definovaných ako „pes so špeciálnym výcvikom“. Pri tvorbe predpisov je potrebné vychádzať z tejto skutočnosti.

Prepravný poriadok SAD Humenné

Čl. A.9 Osobitné práva niektorých cestujúcich

A.13.2. Bez schránky možno vziať do vozidla psa, ktorý má bezpečný náhubok a drží sa na krátkej vôdzke. Pes nesmie byť chorý, špinavý, zapáchajúci či agresívny a nesmie obsadiť miesto určené na sedenie cestujúcich. V čase zvýšených nárokov na prepravu môže osádka vozidla prepravu psa bez schránky odmietnuť. Ustanovenie tohto bodu, s výnimkou prvej vety, sa nevzťahuje na psov so špeciálnym výcvikom. ¹⁷

¹⁵ https://sadvz.sk/wp-content/uploads/2020/05/prepravny_poriadok_PMD.pdf

¹⁶ <https://www.dpmk.sk/prepravne-podmienky>

¹⁷ <https://www.sadhe.sk/dokumenty>

Komentár k ustanoveniu:

Z uvedeného vyplýva, že pes so špeciálnym výcvikom má povinnosť mať bezpečnostný náhubok, čo nie je v súlade s aktuálnym ustanovením o oslobodení od povinnosti náhubku pre psov so špeciálnym výcvikom, pri výkone práce, na ktorú boli vycvičení ¹⁸

Prepravca neudáva spôsob preverenia statusu psa so špeciálnym výcvikom, čím môže dôjsť k zneužitiu výhod, poskytovaných psom so špeciálnym výcvikom.

D. CESTOVNÉ V ZMYSLE TARIFY- VÝŠKA CESTOVNÉHO PRE ŤZP A PSA SO ŠPECIÁLNYM VÝCVIKOM

Prepravný poriadok DPM Bratislava, IDS BK

Čl. B.6 Tarifné podmienky prepravy batožín a zvierat (Dovozné)

B.6.1. Dovozné cestovné lístky slúžia na prepravu batožiny, psov alebo bicyklov.

B.6.3. Plateniu dovozného podliehajú:

- a) batožiny alebo predmety, ktorých čo i len jeden rozmer presahuje veľkosť uvedenú v bode B.6.2a PP IDS BK
- b) pes prepravovaný mimo ochrannej schránky, s výnimkou psa so špeciálnym výcvikom, ktorý musí byť označený podľa bodu A.9.4. PP IDS BK ¹⁹

Komentár k ustanoveniu:

V ustanovení je uvedená výnimka výhradne pre vodiaceho psa, ktorý je iba jedným v skupine psov, definovaných ako „pes so špeciálnym výcvikom“. Pri tvorbe predpisov je potrebné vychádzať z tejto skutočnosti

Prepravný poriadok ARRIVA - TARIFA

Čl. 3: Bezplatná preprava a spôsob preukazovania jej nároku

A. Bezplatná preprava

1. Bezplatne sa prepravujú nasledovné osoby alebo veci:
 - c) sprievodca držiteľa preukazu ŤZP-S
 - i) nevidiace osoby
- B. Podmienky pre poskytovanie bezplatnej prepravy
 - c) preukazuje sa preukazom ŤZP-S sprevádzanej osoby
 - i) preukazom ŤZP-S, resp. ŤZP-S označeným textom „nevidiaci“, resp. „blind“ ²⁰

Komentár k ustanoveniu:

V ustanovení aj v cenníkoch v rámci bezplatnej prepravy, je uvedená výnimka výhradne pre vodiaceho psa, ktorý je iba jedným v skupine psov, definovaných ako „pes so špeciálnym výcvikom“. Pri tvorbe predpisov je potrebné vychádzať z tejto skutočnosti.

¹⁸ Ustanovenie §4a (2) Zákona, ktorým sa upravujú niektoré podmienky držania psov

¹⁹ <https://www.idsbk.sk/download/B20190914T000000823.pdf>

²⁰ https://arriva.sk/files/lb/dokumenty/tarifa_mhd_lm.pdf

Prepravný poriadok SAD Zvolen

Čl. 1 Základné ustanovenia

(4) Tarifa je dokument dopravcu, ktorým upravuje:

- b) sadzby cestovného pre všetky skupiny cestujúcich a psa so špeciálnym výcvikom

SAD Zvolen - TARIFA

Čl. III. Podmienky uplatňovania zľavneného, osobitného a bezplatného

9. Nárok na zľavnené cestovné preukazujú zdravotne a telesne postihnutí cestujúci platným preukazom ŤZP alebo ŤZP-S. Držiteľ preukazu ŤZP-S má nárok na zľavu na cestovnom len pre jedného sprievodcu. ²¹

Cenník cestovného na diaľkovej linke 707506 spoločnosti SAD Zvolen

3. Bezplatne sa prepravujú:

- vodiaci pes, invalidný vozík držiteľa preukazu ŤZP a ŤZP-S a detský kočík pre dieťa s platným cestovným lístkom ²²

Komentár k ustanoveniu:

V cenníkoch v rámci bezplatnej prepravy, je uvedená výnimka výhradne pre vodiaceho psa, ktorý je iba jedným v skupine psov, definovaných ako „pes so špeciálnym výcvikom“. Pri tvorbe predpisov je potrebné vychádzať z tejto skutočnosti

Prepravný poriadok SAD Humenné

Tarifné podmienky

3. Jednosmerné zľavnené cestovné – je cena za prepravu:

3.1. dieťaťa do dovŕšenia 15. roku veku,

3.2. sprievodcu dieťaťa do dovŕšenia 6. roku veku,

3.3. žiaka alebo študenta (do dovŕšenia 26. roku veku) na jednotlivú cestu, študujúceho:

- na základnej a strednej škole podľa osobitného predpisu¹⁾ v dennej forme štúdia,
- na vysokej škole a fakultách podľa osobitného predpisu²⁾ v dennej forme štúdia do získania vysokoškolského vzdelania druhého stupňa,
- v zahraničí, ktorého štúdium sa považuje za rovnocenné so štúdiom na školách zriadených v Slovenskej republike,

3.4. ťažko zdravotne postihnutej osoby, ktorá je držiteľom preukazu ŤZP alebo ŤZP-S,

3.5. sprievodcu ťažko zdravotne postihnutej osoby, držiteľa preukazu ŤZP-S,

3.6. rodiča za účelom sprevádzania alebo návštevy dieťaťa zdravotne postihnutého, ktoré je umiestnené v školských, sociálnych, alebo zdravotníckych zariadeniach na území Slovenskej republiky alebo ich navštevuje,

3.7. psa, s výnimkou vodiaceho psa osoby ťažko zdravotne postihnutej.²³

IV. Bezplatná preprava

Bezplatne sa prepravuje:

a) príručná batožina

b) detský kočík obsadený dieťaťom, jeden pár lyží, alebo jeden snowboard,

²¹ https://sadv.sk/wp-content/uploads/2020/02/tarifa_DAL_MAL.pdf

²² https://sadv.sk/wp-content/uploads/2020/02/cennik_DAL_707506.pdf

²³ <https://www.sadhe.sk/tarifa-pravidelnej-dopravy>

- c) batožina (tašky na kolieskach, cestovné tašky a invalidné vozíky) cestujúceho, ktorý je držiteľom preukazu ŤZP alebo ŤZP-S,
- d) živé spoločenské zvierá prepravované v prepravnej schránke s nepriepustným dnom, ktorá nepresahuje maximálne povolené rozmery príručnej batožiny,
- e) vodiaci pes ťažko zdravotne postihnutej osoby, držiteľa preukazu ŤZP-S.²⁴

Komentár k ustanoveniu:

V Ustanovení je uvedená výnimka výhradne pre vodiaceho psa, ktorý je iba jedným v skupine psov, definovaných ako „pes so špeciálnym výcvikom“ Pri tvorbe predpisov je potrebné vychádzať z tejto skutočnosti.

E. UMOŽNENIE NÁSTUPU CESTUJÚCEMU SO ZRAKOVÝM POSTIHNUTÍM A PSOM SO ŠPECIÁLNYM VÝCVIKOM V SÚVISLOSTI S LOKALIZÁCIOU VOZIDLA

Prepravný poriadok IDS BK

Čl. A.6 Rozsah osobitných práv a povinností vybranej skupiny cestujúcich

A.6.1 Osobitné práva pri preprave majú cestujúci so zdravotným postihnutím a cestujúci so zníženou pohyblivosťou vrátane sprevádzajúcich osôb. Za spôsobilého sprievodcu osoby so ZŤP sa považuje osoba po dovŕšení 15steho roku veku. U osôb so ZŤP môže plniť funkciu sprievodcu aj pes so špeciálnym výcvikom⁴ označený podľa bodu A.9.4. PP IDS BK (= citovaný v otázke 4)

A.6.2 Ak pri označníku zastávky stojí zrakovo postihnutá osoba s bielou palicou alebo psom so špeciálnym výcvikom, dopravca je povinný pri označníku zastávky znova zastaviť každé ďalšie vozidlo stojace súčasne v zastávke.

Komentár k ustanoveniu:

Znenie ustanovenia možno považovať za aplikáciu práva osôb so zrakovým postihnutím, na rovnaké zaobchádzanie do praxe.

Prepravný poriadok ARRIVA

Čl. IX. Osobitné práva a povinnosti vybranej skupiny cestujúcich

9.10 Ak pri označníku zastávky stojí zrakovo postihnutá osoba s bielou palicou alebo psom so špeciálnym výcvikom, dopravca je povinný pri označníku zastávky znova zastaviť každé ďalšie vozidlo stojace súčasne v zastávke.

Komentár k ustanoveniu:

Znenie ustanovenia možno považovať za aplikáciu práva osôb so zrakovým postihnutím, na rovnaké zaobchádzanie do praxe

Prepravný poriadok DPM Košice

Čl. 5 Preprava zdravotne postihnutých osôb, tehotných žien, detí, detských kočíkov, invalidných vozíkov a bicyklov

²⁴ <https://www.sadhe.sk/tarifa-pravidelnej-dopravy>

3. Ak pri značke (označníku) zastávky stojí zrakovo postihnutá osoba s bielou palicou alebo vodiacim psom, dopravca je povinný pri značke (označníku) zastávky znovu zastaviť každé ďalšie vozidlo stojace súčasne na zastávke; toto ustanovenie sa nevzťahuje na konečné zastávky.

Komentár k ustanoveniu:

Znenie ustanovenia možno považovať za aplikáciu práva osôb so zrakovým postihnutím, na rovnaké zaobchádzanie do praxe

Prepravný poriadok SAD Humenné

Čl. A.9 Osobitné práva niektorých cestujúcich

A.9.5. Ak pri označníku zastávky stojí zrakovo postihnutá osoba s bielou palicou a/alebo psom so špeciálnym výcvikom, dopravca zabezpečujúci dopravu je povinný pri označníku zastávky znovu zastaviť každé ďalšie vozidlo stojace súčasne na zastávke; toto ustanovenie sa nevzťahuje na konečné zastávky.

Komentár k ustanoveniu:

Znenie ustanovenia možno považovať za aplikovanie práv osôb so zrakovým postihnutím, na rovnaké zaobchádzanie v praxi.

3.2. Informovanosť pracovníkov realizujúcich prepravu osôb s ŤZP

Na realizovaných pracovných stretnutiach v minulosti aj v súčasnosti prepravcovia uvádzali, že v súvislosti s informovanosťou vodičov o všetkých relevantných témach, je realizované povinné zaškolenie nových vodičov, aj pravidelné každoročné preškoľovanie všetkých vodičov. Kompetentným osobám, zastupujúcich jednotlivých prepravcov boli predložené nespochybniteľné podklady v podobe video nahrávok o jednaní vodičov v súvislosti s povinnosťou opakovanne pristaviť vozidlo pri označníku zastávky, ak je druhé, tretie alebo ďalšie v poradí a pri označníku zastávky stojí osoba s bielou paličkou, alebo vodiacim psom. Z prieskumov vyplynulo, že z pozorovanej vzorky 46 vozidiel MHD iba 30,4 % vodičov dodržiavalo uvedený predpis a opakovanne zastavili pri označníku zastávky ako druhé, tretie a ďalšie vozidlo, ak pri označníku stála osoba s bielou palicou alebo vodiacim psom. Ďalším problémom je neochota vodičov poskytnúť informácie o vozidle nevidiacej osobe. Napriek faktu, že takáto povinnosť vodičom z prepravného poriadku nevyplýva, malo by byť ústretové jednanie samozrejmosťou a súčasťou ich práce a filozofie jednotlivých prepravcov. Podobným problémom je otváranie predných dverí v prípade, keď je vozidlo vybavené vonkajšími tlačidlami na otváranie dverí. Pre nevidiacu osobu je lokalizácia tlačidiel možná iba v priebehu neprimerane dlhého časového úseku. Metóda hľadania tlačidiel hmatom, so sebou taktiež prináša nepríjemnú skutočnosť znečistenia odevov aj rúk. Nevhodné zastavenie vozidla taktiež spôsobuje nevidiacim s vodiacimi psami problémy a vodiči by mali mať vedomosť o tom, že v prípade takýchto cestujúcich je potrebné vozidlo zastaviť v časti predných dverí tak, aby dvere boli plne priechodné, a to aj ich vonkajší priestor tak, aby po vystúpení z vozidla neboli prítomné žiadne prekážky ako pouličné lampy, označníky zastávky a podobne. Podľa nášho názoru je potrebné edukovať vodičov nie len o povinnosti opakovaného zastavovania pri označníku, v prípade ak pri ňom stojí osoba s bielou palicou alebo

vodiacim psom a je tiež potrebné rozšíriť zameranie školení aj na ostatné, prezentované aspekty v súvislosti so špecifickými potrebami osôb s ŤZP.

3.3. Prístup k informáciám pre osoby s ŤZP (Prístupnosť webových sídel. Navigačné prvky v rámci interiérov vlakových a autobusových staníc a ostatných zastávok vozidiel verejnej dopravy)

V súčasnosti je k dispozícii mnoho rôznych možností získavania informácií prostredníctvom sofistikovaných technológií, určených pre každú skupinu užívateľov, vrátane skupiny ľudí s ŤZP. V tomto smere sa neporovnateľne zlepšili podmienky a možnosti komunikácie a získavania informácií, práve pre uvedenú skupinu ľudí, ktorých možnosti sú vzhľadom na typ a stupeň ich zdravotného postihnutia, obmedzené. Úmerne pokroku sa v tomto smere zlepšili aj možnosti osôb so zrakovým postihnutím, participovať na výhodách komunikačných technológií a zariadení. Sú dostupné softvérové riešenia, ktoré sú schopné transformovať napísané texty do zvukovej podoby a text im akékoľvek technologické zariadenie prečíta. Osoby so zrakovým postihnutím majú tak možnosť vybavovať všetku osobnú, ale aj pracovnú agendu. Taktiež majú možnosť získavať potrebné informácie prostredníctvom internetu, pokiaľ je web správne prispôsobený a je čitateľný pre osoby so zrakovým postihnutím. Nie všetky webové riešenia sú pre osoby s ťažkým zrakovým postihnutím prehľadné tak, aby z nich dokázali získať zrozumiteľné informácie. Podľa platných legislatívnych predpisov, je prepravca povinný poskytovať cestujúcim informácie týkajúce sa podmienok prepravy, najmä práv a povinností pri preprave, priebehu prepravy, cestovného, údajov o príchodoch a odchodoch daného spoja a o možnosti prestupu na inú linku alebo na iný druh dopravy.²⁵ Z tohto dôvodu je nevyhnutné, aby bola webová stránka prístupná aj pre ľudí so zrakovým znevýhodnením. Podrobnejšie informácie sú uvedené v metodickej príručke pre dopravcov.

4. Metodická príručka pre dopravcov

Návrh metodickej príručky je snahou o zlepšenie súčasného stavu niektorých oblastí vo verejnej doprave v súvislosti s prepravou osôb s ťažkým zrakovým postihnutím najmä v sprievode vodiaceho psa.

V súvislosti s prepravou osôb so zrakovým postihnutím vnímame ako problémové:

- a. Prepravné poriadky** z dôvodu nejednotnosti definícií a usmernení vo vybraných bodoch, súvisiacich s prepravou osôb so zrakovým postihnutím v sprievode vodiaceho psa.
- b. Technické vybavenie vozidiel** v súvislosti s prepravou osôb so zrakovým postihnutím.
- c. Technické vybavenie nástupíšť** v súvislosti s prepravou osôb so zrakovým postihnutím.

²⁵ Ustanovenie §4 (5) Zákona o cestnej doprave

- d. **Dostupnosť informácií** súvisiacich s prepravou osôb so zrakovým postihnutím. (Prístupnosť webových sídiel. Navigačné prvky v rámci interiérov vlakových a autobusových staníc a ostatných zastávok vozidiel verejnej dopravy.

4.1. Odôvodnenie navrhovaných zmien

A. Prepravné poriadky.

V súčasnosti sú relevantné informácie o preprave osôb s ŤZP, prípadne informácie o preprave psa so špeciálnym výcvikom, v prepravných poriadkoch súčasťou rôzne definovaných článkov či odstavcov a nie je možné ich vyhľadávať podľa jednotných kľúčových slov, čo sťažuje osobám so zrakovým postihnutím získavanie informácií. Zákon o cestnej preprave pritom formulovaním jednotlivých bodov nezáväzne usmerňuje ako jednotlivé články v súvislosti s prepravou ŤZP a psov so špeciálnym výcvikom definovať. Prepravný poriadok podľa uvedeného zákona ²⁶ má okrem iného obsahovať:

- f) **rozsah osobitných práv a povinností cestujúcich so zdravotným postihnutím a cestujúcich so zníženou pohyblivosťou vrátane sprevádzajúcich osôb, ako aj dôchodcov, žiakov a študentov (ďalej len „vybraná skupina cestujúcich“)**
- g) podmienky prepravy príručnej batožiny cestujúcich, cestovnej batožiny, poštových a autobusových zásielok a živých spoločenských zvierat
- h) **podmienky prepravy psa so špeciálnym výcvikom, ktorý poskytuje pomoc cestujúcemu s ťažkým zdravotným postihnutím.**

V aktuálnych prepravných poriadkoch je možné nájsť problematiku v súvislosti s podmienkami prepravy osôb s ŤZP v sprievode psa so špeciálnym výcvikom, prípadne samostatné podmienky prepravy psa so špeciálnym výcvikom, pod rôznymi článkami, s rôznymi definíciami, prípadne s nekompletnými informáciami o podmienkami prepravy uvedenej skupiny osôb a psov so špeciálnym výcvikom. Príkladmi z praxe sú relevantné časti v prepravných poriadkoch rôznych prepravcov, uvedené v tomto dokumente, v časti **3.1 Znenie usmernení vo vybraných prepravných poriadkov v témach súvisiacich s prepravou osôb s ŤZP v sprievode vodiaceho psa.**

B. Technické vybavenie vozidiel.

Trh ponúka každým rokom rozmanitejšie typy vozidiel pre prevádzku hromadnej dopravy. Pre ľudí so zrakovým postihnutím však táto rozmanitosť vozidiel spôsobuje problémy pri preprave, nakoľko usporiadanie priestoru (umiestnenie držiadiel, sedadiel, schodov, dverí, prípadne ovládačov, označovačov lístkov) vedia identifikovať iba hmatom. Poznávanie priestoru prostredníctvom hmatu je časovo náročné a jeho využívanie pri pohybujúcom sa vozidle je stresujúce a nie vždy možné. Pri pohybujúcom sa vozidle je pre cestujúcich s ŤZP veľmi problematické prekonať vzdialenosť k vyhradenému miestu, pokiaľ je umiestnené inde ako bezprostredne za vodičom. To isté platí pri

²⁶ § 4 (2) f), g), h), zákona o cestnej premávke

lokalizácii označovačov cestovných lístkov. Nejednotné umiestňovanie označovačov cestovných lístkov vo vozidle núti osoby so zrakovým postihnutím vyhľadávať označovače hmatom, čo je pri pohybujúcom sa vozidle nielen stresujúce, ale aj nebezpečné.

Osoby so zrakovým postihnutím využívajú pri orientácii a mobilite, ako primárny orgán sluch a prostredníctvom sluchu tiež získavajú informácie o čísle linky, smere jazdy, jednotlivých zastávkach zastávky a podobne. Pri preprave osôb so zrakovým postihnutím, je preto obzvlášť dôležitá inštalácia vnútorných a vonkajších hlásičov. Prostredníctvom vnútorných hlásičov je cestujúcim poskytovaná pravidelná informácia o aktuálnej a nasledujúcej zastávke, čo poskytuje komfort nie len osobám so zrakovým postihnutím ale aj bežným cestujúcim a cudzincom. Vonkajšie hlásiče umožňujú osobám so zrakovým postihnutím komunikáciu prostredníctvom vysielačky a poskytujú mu informácie o linke, čísle a smere jazdy vozidla a taktiež poskytujú možnosť informovať vodiča o nástupe do vozidla. Z toho dôvodu je potrebné zohľadniť špecifické potreby osôb so zrakovým postihnutím už pri výbere nových vozidiel do vozového parku zamerať sa na vhodnosť jednotlivých prvkov vo vybavení vozidiel a vyberať iba vozidlá s možnosťou ich ozvučenia (interiérových hlásičov zastávok a exteriérových hlásičov čísla spoja). Súčasťou zastávok rôznych liniek, sú aj takzvané zastávky „na znamenie“. V prípade inštalácie dopytových tlačidiel v interiéri vozidla, formou náhodného výberu umiestnenia, s čím sa v súčasnosti bežne stretávame, je lokalizácia tlačidiel v prípade osôb so zrakovým postihnutím takmer nemožná a cestujúci so zrakovým postihnutím je tak nútený požiadať o pomoc, najmä v prípade nástupu do vozidla inými ako prednými dverami, mimo zóny pre vodiča. Podobný problém je prítomný pri vonkajších dopytových tlačidlách a ich lokalizácia pri absencii zraku je minimálne nepríjemná, pretože lokalizácia tlačidla je spojená so znečistením rúk aj odevu.

C. Technické vybavenie nástupíšť.

Rôznorodosť prostredia nástupíšť sťažuje prípadne celkom znemožňuje osobám s ťažkým zrakovým postihnutím orientáciu a lokalizáciu pre nich nevyhnutných prvkov, súvisiacich s prepravou. Je samozrejmé, že architektonické riešenia nástupíšť, aj jednotlivých priestorov, určených na realizáciu prepravy alebo súvisiacich s prepravou, sa budú výrazne odlišovať, ale štandardizovanie umiestnenia aj samotných prvkov potrebných pre dobrú orientáciu osôb so zrakovým postihnutím, by výrazne uľahčilo ich lokalizáciu. Na zastávkach hromadnej dopravy sú osoby so zrakovým postihnutím konfrontované najmä s nevhodným umiestnením označníkov zastávok. Označník je prvok, ktorý je schopný vodiaci pes identifikovať a priviesť nevidiacu osobu do jeho tesnej blízkosti tak, aby nevznikli z jeho strany žiadne pochybnosti, a aby bolo možné označník identifikovať. Tento úkon je dôležitý aj z dôvodu uvedeného v prepravných poriadkoch v znení, že vodič je povinný zastaviť svoje vozidlo opätovne pri označníku zastávky v prípade, ak pri ňom stojí osoba s bielou palicou alebo vodiacim psom. Označník by podľa platných noriem mal byť umiestnený v úrovni vodorovného značenia BUS, teda na mieste, kde zastavuje autobus. Podobne prehľadne by mali byť riešené aj zastávky ostatných typov vozidiel verejnej dopravy ako električiek a trolejbusov. Umiestnenie označníkov na iných miestach sťažuje nástup osobám so zrakovým postihnutím do vozidla a v neposlednom rade predstavuje, pre vodiaceho psa, veľký problém pri jeho identifikácii. V súčasnosti sú ako označníky zastávok definované prvky rôznych tvarov a účelu, a sú v rámci nástupíšť umiestňované bez ohľadu na špeciálne potreby osôb s ťažkým zdravotným postihnutím. Pre vodiacich psov je takmer nemožné rozoznať súčasné množstvo rozdielnych označovačov z dôvodu ich rôznorodosti. Taktiež umiestnenie

označníkov je nezriedka v pozícii kedy vodič nemá dostatočný výhľad v prípade, že by pri označníku stála osoba s bielou palicou alebo vodiacim psom. Z rovnakého dôvodu je nutné prehodnotiť umiestňovanie automatov na zakúpenie cestovných lístkov. V súčasnosti sú nezriedka umiestnené práve na mieste, ktoré je pozične výhodné pre osoby so zrakovým postihnutím s vodiacim psom a vodič má na uvedené miesto pri označníku najlepší výhľad. Zároveň, ale osoba so zrakovým postihnutím v tejto pozícii pred automatom na cestovné lístky, sťažuje ostatným cestujúcim prístup k automatu. Ďalším problémom pre osoby so zrakovým postihnutím sú súčasné automaty na zakúpenie cestovných lístkov, pri ktorých je zvolenie požadovaného lístka sprostredkované výhradne vizuálne, a preto je nepoužiteľné pre osoby s absenciou zraku. Možnosť zakúpenia cestovného lístka prostredníctvom sms správy je pritom cenovo nevýhodnejšia.

V rámci technického vybavenia a riešenia nástupíšť je potrebné zdôrazniť nebezpečenstvo umiestňovania odpadových košov, vo výške nad 140 centimetrov, z dôvodu možného úrazu v oblasti hlavy.

D. Dostupnosť informácií súvisiacich s prepravou osôb so zrakovým postihnutím.

(Prístupnosť webových sídiel. Navigačné prvky v rámci interiérov vlakových a autobusových staníc a ostatných zastávok vozidiel verejnej dopravy.)

V súčasnosti je k dispozícii mnoho rôznych možností získavania informácií prostredníctvom sofistikovaných technológií, určených pre každú skupinu užívateľov, vrátane skupiny ľudí s ŤZP. V tomto smere sa neporovnateľne zlepšili podmienky a možnosti komunikácie a získavania informácií, práve pre uvedenú skupinu ľudí, ktorých možnosti sú vzhľadom na typ a stupeň ich zdravotného postihnutia, obmedzené. Úmerne pokroku sa v tomto smere zlepšili aj možnosti osôb so zrakovým postihnutím, participovať na výhodách komunikačných technológií a zariadení. Sú dostupné softvérové riešenia, ktoré sú schopné transformovať napísané texty do zvukovej podoby a text im akékoľvek technologické zariadenie prečíta. Osoby so zrakovým postihnutím majú tak možnosť vybavovať všetku potrebnú agendu svojpomocne. Taktiež majú možnosť získať potrebné informácie prostredníctvom internetu, pokiaľ je web správne prispôsobený a je čitateľný pre osoby so zrakovým postihnutím. Nie všetky webové riešenia sú pre osoby s ťažkým zrakovým postihnutím prehľadné tak, aby z nich dokázali získať zrozumiteľné informácie. Podľa platných legislatívnych predpisov, je prepravca povinný poskytovať cestujúcim informácie týkajúce sa podmienok prepravy, najmä práv a povinností pri preprave, priebehu prepravy, cestovného, údajov o príchodoch a odchodoch daného spoja a o možnosti prestupu na inú linku alebo na iný druh dopravy.²⁷ Z tohto dôvodu je nevyhnutné, aby bola webová stránka prístupná aj pre ľudí so zrakovým znevýhodnením.

Je potrebné zdôrazniť dôležitosť dostupnosti aj iného typu informácií pre osoby so zrakovým postihnutím s ohľadom na absenciu vizuálnej kontroly. **V tejto súvislosti je potrebné dbať na používanie kontrastných farieb pri umiestňovaní rôznych navigačných či informačných prvkov v rámci účelových plôch súvisiacich s prepravou.** V prípade ťažko slabozrakých osôb a ich používania internetového prostredia nie je prispôbovanie webových stránok bezpodmienečne potrebné z dôvodu používania rôznych kompenzačných pomôcok pre zväčšovanie textu. V prípade osôb s absenciou zraku je v súvislosti s orientáciou, prínosom aplikácia povrchových navigačných prvkov.

²⁷ Ustanovenie §4 (5) Zákona o cestnej doprave.

V súvislosti s internetovým prostredím je nutné zabezpečiť pre osoby s ťažkým zrakovým postihnutím, prístupnosť webových stránok podľa stanovených podmienok uvedených v bode 4.2. písmeno D tejto publikácie

4.2. Odporúčania jednotlivých riešení

A. Prepravný poriadok – návrh zmien alebo doplnenie vo vybraných bodoch v súvislosti s prepravou osôb so zrakovým postihnutím v sprievode vodiaceho psa.

Navrhujeme **zjednotenie prepravných poriadkov** jednotlivých prepravcov v bodoch, ktoré súvisia s prepravou osôb s ťažkým zdravotným postihnutím. Prínosom navrhovaného riešenia je zjednodušenie vyhľadávania relevantných skutočností na webových stránkach prepravcov, podľa kľúčových slov, ktoré budú v uvedenom prípade jednotné.

Všetky relevantné skutočnosti je podľa nášho názoru, potrebné implementovať do prepravných poriadkov tak, aby boli zadefinované bod rovnakými článkami, bodmi, časťami prepravných poriadkov a boli obsahovo zhodné. V prípade jednotlivých taríf a výšky cestovného sú nevyhnutné rokovania s kompetentnými prepravcami, na dosiahnutie dohody v tejto téme.

Odporúčame relevantné skutočnosti implementovať do článkov:

a) Osobitné práva a povinnosti vybranej skupiny cestujúcich

- ❖ právo osôb s ŤZP v sprievode psa so špeciálnym výcvikom na prepravu
- ❖ právo na vyhradené miesto pre cestujúcich s ŤZP v sprievode psa so špeciálnym výcvikom, vrátane miesta pre psa
- ❖ zrozumiteľne definovať „sprievodcu“ osoby s ŤZP. Pes so špeciálnym výcvikom nie je v zmysle zákona sprievodca, ale kompenzačná pomôcka. Tým vznikajú nedorozumenia v prípade taríf a výšky cestovného pre psa so špeciálnym výcvikom v prípade, že je zároveň prítomný aj sprievodca osoby s ŤZP
- ❖ povinnosť vodiča zastaviť opakovane pri označníku zastávky v prípade, že je vozidlo druhé, tretie alebo ďalšie v poradí, ak pri označníku stojí osoba s bielou palicou, alebo osoba so psom so špeciálnym výcvikom. Je nevyhnutné podotknúť, že vodiace psy nie sú jediné, ktoré sprevádzajú osoby s ŤZP, a je preto potrebné v zmysle platných legislatívnych ustanovení definovať všetky podobné kompenzačné pomôcky ako „psov so špeciálnym výcvikom“.²⁸

b) Podmienky prepravy psa so špeciálnym výcvikom

- ❖ oslobodenie od povinnosti mať nasadený náhubok v prostriedkoch verejnej dopravy v prípade psov so špeciálnym výcvikom

²⁸ ustanovenie 25(1 - 4) Zákona o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia

- ❖ definovanie náležitostí, potrebných pre deklarovanie statusu „pes so špeciálnym výcvikom“ podľa platného ustanovenia, ktoré stanovuje ako deklaráciu statusu psa so špeciálnym výcvikom preukaz psa so špeciálnym výcvikom a známku s definovaním funkcie, ktorú pes plní. Pes so špeciálnym výcvikom má byť taktiež jednoznačne identifikovateľný podľa pracovného postroja.²⁹

c) Tarifa a výška cestovného

- ❖ definovanie zľavy alebo uvedenie bezplatnej prepravy v prípade osôb s ŤZP a psov so špeciálnym výcvikom.

d) Preprava živých zvierat

- ❖ dosiahnutie dohody prepravcov o podmienkach prepravy budúcich psov so špeciálnym výcvikom v rámci ich výcviku podobne, ako je tomu v nasledujúcom ustanovení: **„Za psa so špeciálnym výcvikom podľa tohto zákona sa považuje aj pes v špeciálnom výcviku v sprievode osoby odborne spôsobilej na výcvik psa so špeciálnym výcvikom podľa osobitného predpisu.“**³⁰

e) Povinnosti vodiča

- ❖ v prípade vybavenia vozidla vnútornými hlásičmi, zaviesť pre vodičov povinnosť, mať zariadenie aktívne a v dostatočnej hlasovej intenzite, ktorá zabezpečí zrozumiteľnosť hlásení. Vodič je povinný zabezpečiť oznamovanie názvu zastávky najneskôr pri zastavení vozidla na zastávke a oznamovanie nasledujúcej zastávky v čase odjazdu z predchádzajúcej zastávky.
- ❖ v prípade prepravy osoby s ťažkým zrakovým postihnutím alebo v sprievode vodiaceho psa, zaviesť pre vodičov povinnosť, otvoriť osobe so zrakovým postihnutím predné dvere aj v prípade nutnosti použitia vonkajšieho tlačidla na vyžiadanie otvorenia dverí, v prípade ostatných cestujúcich.

B. Technické vybavenie vozidiel

a) Vyhradené sedadlo pre ŤZP v sprievode psa so špeciálnym výcvikom.

- ❖ vyhradenie vhodného, samostatného sedadla, prípadne dvoj sedadla, v blízkosti vodiča pre prípadnú potrebu komunikácie, ako napríklad oznámenie výstupnej stanice a podobne. Súčasné vyhradené dvoj sedadlá usporiadané oproti sebe, ako je to v električkovej preprave, znemožňujú v prípade obsadenia jedného z miest, využitie sedadiel ostatným cestujúcim.

b) Vonkajšie ozvučenie vozidla, aktivované špeciálnou povelovou vysielaczkou

- ❖ vybavenie vozidiel vonkajším ozvučením s možnosťou komunikácie s povelovou vysielaczkou. Povelová vysielacka je kompenzačná pomôcka pre osoby so zrakovým postihnutím. Má širšie

²⁹ ustanovenie §25 (1) Zákona o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ŤZP

³⁰ pod čiaru: ustanovenie §2 (2) Zákona, ktorým sa upravujú niektoré podmienky držania psov

použitie, pri cestovaní na vyžiadanie aktivuje nahrávku od prichádzajúceho vozidla, ktorá poskytuje informácie o čísle a smere spoja. V prípade záujmu o nástup do vozidla je možné následne prostredníctvom vysielачky aktivovať nahrávku smerovanú do kabíny vodiča, ktorá upozorní vodiča na nástup nevidiaceho do vozidla.

c). Vnútorne ozvučenie vozidla

- ❖ vybavenie vozidiel vnútornými hlásičmi .Hlásenie zastávok v interiéri vozidla je nevyhnutnou pomocou pre ľudí so zrakovým postihnutím, ale je taktiež veľmi dobrým pomocníkom aj pre bežných cestujúcich. Mala by byť samozrejmom súčasťou vybavenia všetkých moderných vozidiel.

d). Označovač lístkov vo vozidle

- ❖ jednotné a štandardizované umiestňovanie označovačov cestovných lístkov vo vozidlách tak, aby bolo bez problémov dostupné pre osoby so zrakovým postihnutím, v tomto prípade oblasť predných dverí vozidla

e). Dopytové tlačidlá na otváranie dverí

- ❖ v prípade inštalácie interiérových dopytových tlačidiel na otváranie dverí, voliť ich umiestnenie s ohľadom na možnosti ich lokalizácie pre osoby s ťažkým zrakovým postihnutím. Samozrejmosťou by mal byť farebný kontrast a výraznosť prvkov. Otváranie dverí na vozidle prostredníctvom dopytových tlačidiel je pre ľudí so zrakovým postihnutím v každom prípade veľmi náročné. Preto je žiadúce, zaviesť povinnosť pre vodičov otvárať predné dvere v prípade nástupu osoby s bielou palicou alebo vodiacim psom.
- ❖ v prípade umiestnenia dopytových tlačidiel na otváranie dverí v interiéri alebo exteriéry vozidla, je nevyhnutné aby boli veľmi výrazne farebne kontrastné, prípadne s funkciou podsvietenia, prípadne blikania. Kontrastné a rozlišovacie prvky sú veľmi nápomocné pri ich lokalizácii slabozrakými osobami.

Ideálne farebné kontrasty sú biela – čierna, žltá – modrá.

C. Technické vybavenie nástupíšť.

- ❖ zabezpečenie prístupnosti nákupu cestovných lístkov, rozoznatelnosť typov cestovných lístkov v rámci ponuky prostredníctvom automatov na lístky a ich vybavenie identifikačnými prvkami, ktoré umožnia ich správne označenie. V prípade rozhodnutia objednávateľa hromadnej dopravy, spoplatniť cestovanie pre osoby s ťažkým zrakovým postihnutím, je objednávateľ povinný zabezpečiť prístupnosť označovania lístkov pre osoby so zrakovým postihnutím. Prístupnosť v tomto kontexte znamená vykonateľnosť požadovaného, v tomto prípade zabezpečenie podmienok pre cestujúceho so zrakovým postihnutím na samostatné a správne označenie cestovného lístka v zmysle prepravného poriadku. Pre zabezpečenie prístupnosti označenia cestovného lístka osobou s ťažkým zrakovým

postihnutím je potrebné vybaviť cestovný lístok hmatateľným reliéfom, označujúcim správnu pozíciu lístka a smer, ktorým je potrebné lístok vložiť do označovača.

Paradoxne k uvedenému, prepravné poriadky ukladajú cestujúcim povinnosť správneho označenia cestovného lístka, bez výnimky a uvádzajú neplatnosť cestovného lístka v prípade jeho nesprávneho označenia. Pri súčasnom prevedení cestovných lístkov je správne označenie cestovného lístka pre osoby s ťažkým zrakovým postihnutím, nevykonateľné.

- ❖ štandardizovanie umiestnenia a typu označovníkov zastávok

D. Dostupnosť informácií súvisiacich s prepravou osôb so zrakovým postihnutím.

- ❖ V súvislosti s obstarávaním webovej stránky je potrebné, aby dodávateľ webovej stránky postupoval v súlade so Zákonom o informačných technológiách vo verejnej správe č. 95/2019 Z. z. a Výnosom Ministerstva financií Slovenskej republiky o štandardoch pre informačné systémy verejnej správy č. 55/2014 Z. z., v ktorých sú uvedené všetky požiadavky ohľadom prístupnosti webových stránok pre osoby so zdravotným postihnutím.
- ❖ pred prevzatím webovej stránky od dodávateľa je potrebné požiadať o vykonanie auditu prístupnosti webovej stránky a na základe výsledkov auditu je možné stránku prevziať alebo dohodnúť s dodávateľom jej úpravu tak, aby bola v súlade s vyššie uvedeným zákonom a výnosom.
- ❖ v prípade umiestňovania akýchkoľvek navigačných prvkov pre osoby s ťažkým zrakovým postihnutím, za účelom poskytnutia informácií v oblasti orientácie v interiéroch a exteriéroch, súvisiacich s prepravou, dbať na ich kontrastnosť a jas, prípadne zohľadniť úplnú absenciu zraku v prípade nevidiacich osôb

5. Záver

Pravidelný monitoring prepravy osôb s ťažkým zrakovým postihnutím v sprievode vodiaceho psa a následná analýza skutkového stavu, podporená taktiež pracovnými skúsenosťami trénerov vodiacich psov a rovnako aj informáciami od používateľov vodiacich psov o ich skúsenostiach, viedla vo viacerých oblastiach k neuspokojivým a pre osoby s ťažkým zrakovým postihnutím nevyhovujúcim výsledkom. Na druhej strane je potrebné konštatovať, že od uvedenia prvého vodiaceho do praktického života v SR (1993) čo predstavuje obdobie 27 rokov, vnímame v súvislosti s podmienkami prepravy osôb s ťažkým zrakovým postihnutím, zjavný posun. Do praxe boli uvedené niektoré z navrhovaných zmien, čo v značnej miere uľahčilo cestovanie a zároveň zabezpečilo prístupnosť verejnej prepravy a integráciu osôb so zrakovým postihnutím.

Z dôvodu skutočností, ktoré vyplynuli z výsledkov monitorovania prepravy, nie je akceptovateľné považovať za vyhovujúci súčasný stav, pri ktorom nemá možnosť cestujúci s ťažkým zrakovým postihnutím, zakúpiť si samostatne požadovaný typ lístku v automate, ktorý ale bežne osoby bez zrakového postihnutia používajú a následne ho označiť v označovači vozidla.

Rovnako nie sú akceptovateľné ako vyhovujúce, všetky iné, v publikácii uvádzané skutočnosti, ktoré predstavujú pre osoby s ťažkým zrakovým postihnutím problémy, ktoré za rovnakých okolností osoby bez zdravotného postihnutia riešiť nemusia a sú teda naďalej v rámci prepravy znevýhodnené.

Cieľom tejto publikácie je, priblížiť poskytovateľom prepravy a súvisiacich služieb, problematiku prepravy uvedenej skupiny osôb tak, ako je vnímaná nimi samými, komplexne definovať súčasný stav a navrhnúť možné riešenia, ktoré vychádzajú z dlhoročných skúseností VŠVAP v oblasti potrieb osôb so zrakovým postihnutím. Implementácia navrhovaných riešení má viesť k lepšej prístupnosti služieb v rámci verejnej prepravy alebo k zlepšeniu komfortu cestovania osôb so zrakovým postihnutím. Uvedomujeme si náročnosť procesu a potrebu rokovaní na viacerých úrovniach a taktiež multispektrálnu spoluprácu kompetentných odborníkov z viacerých zainteresovaných oblastí, ale zároveň si uvedomujeme naliehavú potrebu zlepšenia podmienok prepravy pre osoby s ťažkým zrakovým postihnutím a osoby v sprievode vodiaceho psa.